

ZALOŽBA V GLEDALIŠČU

Ena najstarejših teatroloških zbirk v Evropi

Ob 60-letnici Knjižnice Mestnega gledališča ljubljanskega z urednico Petro Pogorevc

Melita Forstnerič Hajnšek

Na letošnjem Festivalu Borštnikovo srečanje je bil tudi dan, posvečen literaturi, založništvu, povezanem z uprizoritvenimi umetnostmi. Med razvejeno strokovno knjižno ponudbo o gledališki zgodovini, teoriji, kritiki, veščinah, pričevanjih je teatrološka knjižna zbirka, ki izstopa po dolgi, 60-letni tradiciji – Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega (MGL). Zgodovina slovenske gledališke pokrajine brez te osrednje teatrološke zbirke bi bila okrnjena. Njena urednica je od leta 2007 Petra Pogorevc. V MGL je dramaturginja, ki na leto soustvari dve, tri predstave in izda enako število knjig. Ta čas pripravlja tudi doktorat na AGRFT.

Leta 1958 je Knjižnico MGL ustanovil Dušan Moravec, ki je bil prvi dramaturg v MGL. Začutil je potrebo po izdajanju strokovne literature, ne le gledaliških listov. Bil je razgledan svetovljan, v skladu s tokovi sočasnega gledališča v svetu. "Znal je sestaviti knjige iz najrazličnejših materialov, povezati različne študije, tudi že obstoječa besedila v nove celote," pravi Petra Pogorevc. Ob idejni in načelni podpori Jožeta Tirana in Ferda Delaka, prvih dveh direktorjev MGL, ki sta se tako kot on zavedala očitne in akutne potrebe po strokovni literaturi v našem gledališkem prostoru, ter ob podjetni asistenci inspicienta Lucijana Orla, ki je z novačenjem inseratov na zadnjih straneh zvezkov zagotovil minimalno finančno podlago za njen materialni obstoj, je znotraj gledališča steklo založniško podjetje, ki je nekaj posebnega ne le pri nas, ampak tudi v mednarodnem prostoru. Prvi zvezki so izšli v visoki nakladi osemsto izvodov, Dušanu Moravcu pa je za zbirko uspelo pridobiti zavidljivih dvesto naročnikov. Moravec je na začetku objavljal izvirna dramska besedila, gledališke spomine dramskih umetnikov,

stvarno literaturo ter teatrološko publicistiko.

Idejni in dejanski oče Dušan Moravec

"V vsakem desetletju je naša knjižna zbirka po svojih močeh skušala bogatiti našo teatrologijo," je pred desetletjem, ob polstoletnici zbirke, zapisal njen idejni in dejanski oče Dušan Moravec. Te ob nastanku zbirke skorajda ni bilo, danes pa je enakovredna drugim področjem humanističnih ved na Slovenskem. Za to ima nemalo zaslug prav Knjižnica MGL.

Moravec je zbirko vodil dvajset let, po njegovem odhodu pa jo je snovalo šest njegovih naslednikov: Dušan Tomše, Tone Partljič, Vili Ravnjak in Tanja Viher, Alja Predan ter Petra Pogorevc. V slovensko gledališko zgodovino so se s posebno velikimi črkami zapisali tisti trije uredniki, ki so Knjižnico MGL urejali dlje časa, ob Dušanu Moravcu še Dušan Tomše in Alja Predan. Zvečine so bili vsi tudi vpeti v nastajanje predstav v MGL.

Najstarejša teatrološka zbirka v Evropi je Knjižnica MGL, pa tudi v svetu je malo tovrstnih publikacij, ki neprekinjeno izhajajo. Niti eno leto se ni zgodilo, da ne bi izšel vsaj en naslov. "Ta založba ima poseben status," razlaga sedanja urednica, "deluje namreč znotraj gledališča. To se zelo odraža tudi v programu, ker imamo (ali so imeli) uredniki konkreten vsakodnevni stik s prakso. Tako se pokažejo potrebe ustvarjalcev na terenu, v konstantnem stiku z njimi, ko ne gledaš predstav le iz parterja, ampak si dejavno vpet v njihovo nastajanje."

Med naslovi, ki pomenijo pomembna oprijemališča Knjižnice MGL, je denimo režiser Mile Korun ob jubileju pred desetletjem ome-

njal Javorškov Harlekinov plašč, Gavellovega Igralca in gledališče ter prevode temeljnih del Brooka, Grotowskega, Stanislavskega, Artauda, Efrosa, Spolinove, Pavisa, Callowa, M. Čehova ...

Prigodnice Mile Kačič

V času nekdanje Jugoslavije je ogromno temeljne literature izhajalo tudi pri založbah iz drugih republik nekdanje skupne države, denimo pri beograjski založbi Nolit. Po razpadu skupne države se je pokazala potreba po prevodu klasikov moderne gledališča v slovenščino in tu je opravila ključno delo Alja Predan.

Kako pa se je zahtevne uredniške naloge leta 2007 lotila njena naslednica? "Začela sem s prevodi čisto sodobne, aktualne gledališke literature. Zelo sem od začetka spodbujala domače avtorje k pisanju, zlasti esejistike, ki je na križišču teorije in prakse. Spogledovati pa sem se začela tudi s knjigami, namenjenimi širšemu občinstvu. Začeli smo s Prigodnicami Mile Kačič, ki so izšle ob 50-letnici Knjižnice MGL. Tudi Zlatkarije Zlatka Šugmana smo izdali pa Nočne pogovore Alena Jelena, zbirko intervjujev s slovenskimi igralci, ki jih je v nočnem programu gostil Jelen v radijskem studiu in so zaradi tega zelo specifični. Na eni strani pri nas izhaja tako imenovana trda teorija, kjer je nivo visok, hkrati pa se trudim malo razpreti program do ljudi, ki teater redno spremljajo, niso pa vanj vpeti tako, da bi brali zahtevno strokovno literaturo.

Tudi avtorje s prostorov nekdanje Jugoslavije imamo, nove generacije tega ne berejo več v izvirniku. Izdali smo knjigi hrvaške dramatičarke Ivane Sajko Proti norosti in revoluciji ter Čehov in prostor bosanskega teatrologa Almirja Bašovića. Prihodnje leto bo izšla Tragedija iniciacije ali nestanovitni princ srbskega kritika in teoretika Ivana Medenice (direktor Bitefa), v kateri govori o mladostnih junakih velikih dram, ki so tragično končali. Kar se tiče domačih avtorjev, pa trenutno pripravljamo nadaljevanje knjige Svetlane Slapšak Mikra Teatrika ter ponatis in nadaljevanje knjige Prostori igre Mete Hočevar."

Doslej je v Knjižnici MGL v šestih desetletjih izšlo skupno 170 knjig. Ne sodijo k Javni agenciji za knjigo, ker so podaljšek uprizoritvenega pro-

grama, in tako se prijavljajo na kulturno ministrstvo. Po Knjižnici MGL so mnogi manjši založniki posegli na področje teatrologije in z gledališčem povezanih strok – Slogi, AGRFT, Zavod Maska, Zavod Emanat idr.

Pregled nad festivali, doktorati

Urednica Petra Pogorevc spremlja tuje založbe pa tudi gledališke festivale po svetu, da spoznava trende in v skladu s tem išče naslove. Treba je imeti pregled nad produkcijo, pozornost pa je tudi na doktorate, magistrije. Z avtorji zanimivih in dobro obdelanih tem se dogovori za izdajo knjige. Med njimi je bila v zadnjem letu Tina Kolenik, ki je izdala knjigo Koža kot kostum. "Več let sva delali pri tej knjigi," pravi Petra Pogorevc. Nenad Jelesijević je v Knjižnici MGL lani objavil knjigo Performans-kritika.

In fenomeni slovenskega teatra? Ta čas imamo verjetno kreativno najmočnejšo režisersko generacijo, tudi mednarodno priznana in zelo zaželeno na tujih odrih – Lorenci, Janežič, Horvat, Koležnikova –, hkrati pa tudi močno mlado generacijo režiserjev, ki je že na akademiji dobivala osrednje nacionalne in tudi mednarodne nagrade. Kako zasledovati to neverjetno fenomenologijo slovenskega teatra danes?

Petra Pogorevc pravi, da je vesela vsake knjige, v kateri nastopajo slovenski primeri. "Izogibam se pozitivističnih zgodovinskih pregledov. Rada imam, da se srečata misel in opus, da ne gre le za naštevaje letnic in imen ter projektov. Ravnotežje skušam iskati med tujimi in domačimi, mladimi in starejšimi avtorji, med teorijo in prakso, pa tudi med zgodovino, esejistiko in ne nazadnje poezijo," pravi urednica.

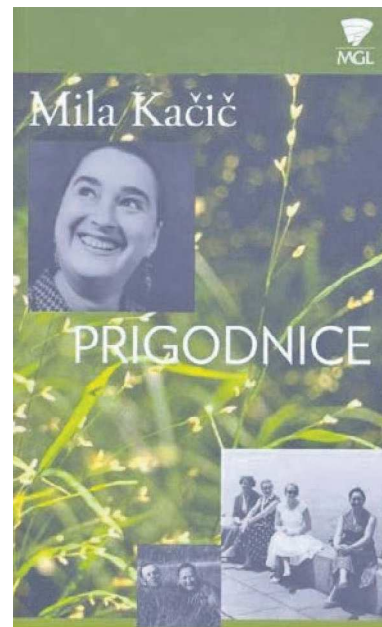
Kaj pa je v slovenskem prostoru še siva lisa v teatroloških izdajah? "Krasno bi bilo, če bi imeli kakšno kakovostno zbirko dramatike. Ampak vsak založnik bo rekel, da se to pač ne prodaja tako kot romani ali poezija. Edina naša knjiga, ki je imela visoko naklado 1000 izvodov in je celo doživela ponatis, so bile Prigodnice Mile Kačič, ampak to je bilo leta 2007, še pred krizo.

Pred dvema letoma smo se povezali z drugimi gledališkimi založniki, skupaj nastopamo na knjižnih sejmih in smo bolj prepoznavni,

bolj dostopni. Nimamo pa takega marketinškega in distributerskega aparata, kot ga imajo velike založbe," sklene Pogorevc, ki ji je uspelo v zadnjem desetletju zbirko ohranjati živo, da je dosegala vedno nove bralce in odgovarjala na potrebe gledaliških praktikov in teoretikov. Za vodenje Knjižnice MGL so ji stanovski kolegi iz ZDUS-a lani podelili tudi nagrado Bršljanov venec.

170

knjig je izšlo v šestih desetletjih v Knjižnici MGL

Prigodnice Mile Kačič so bestseller knjižne zbirke

Med naslovi, ki pomenijo pomembna oprijemališča Knjižnice MGL, je brez dvoma Gavellov Igralec in gledališče.

Petra Pogorevc Foto: Mimi ANTOLOVIČ